

KRIZOVÝ MANAGEMENT: PŘÍPADOVÉ BEZPEČNOSTNÍ STUDIE

**Miroslav Mareš, Jaroslav Rektořík, Jan Šelešovský
a kolektiv autorů**

Recenzenti: prof. PhDr. František Ochrana, DrSc.
doc. Ing. Jaroslav Hlaváč, CSc.
Ing. Radomír Kop

Autorský kolektiv:

Ing. Eduard Bakoš, Ph.D. (kap. 9, 10)
Mgr. Martin Bastl, Ph.D. (kap. 2)
Ing. Jakub Dostál (kap. 1, 11)
Mgr. Jakub Drmola (kap. 2)
Ing. Bc. Lenka Furová (kap. 7)
Mgr. Michal Kučera (kap. 3)
Mgr. Petr Kupka (kap. 6)
doc. JUDr., PhDr. Miroslav Mareš, Ph.D. (úvod, kap. 3)
Mgr. Petr Martinovský (kap. 4)
Mgr. David Póč (summary, kap. 5)
doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc. (editor, kap. 5, 10)
Ing. Michal Struk (kap. 7)
doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc. (závěr, kap. 9, 10)
Ing. Tereza Šrámková (kap. 8)
Mgr. et Mgr. Kateřina Tvrdá (kap. 6)

Vydání knihy bylo schváleno vědeckou radou nakladatelství.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována žádnou formou, elektronickým, optickým, audio, mechanickým či jiným způsobem, včetně systémů na ukládání a vyhledávání informací, bez písemného souhlasu vydavatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

KRIZOVÝ MANAGEMENT: PŘÍPADOVÉ BEZPEČNOSTNÍ STUDIE

Miroslav Mareš, Jaroslav Rektořík, Jan Šelešovský a kolektiv autorů

Vydalo nakladatelství Ekopress, s. r. o.

K Mostu 124, Praha 4

1. vydání – 2013

Odpovědná redaktorka Iva Kapcová

Sazba a obálka Karel Novák

Tisk Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

www.ekopress.cz

© doc. JUDr., PhDr. Miroslav Mareš, Ph.D., doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc.,
doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc. a kolektiv., 2013

© Ekopress, s. r. o., 2013

ISBN 978-80-86929-92-7

Obsah

ÚVOD	11
I. DÍL KRIZOVÝ MANAGEMENT VZTAHUJÍCÍ SE K INTENCIONÁLNÍM HROZBÁM ANTROPOGENNÍHO PŮVODU	13
1 Terorismus	15
1.1 Obecná charakteristika hrozby	15
1.1.1 Definování terorismu	15
1.1.2 Podstata hrozby	16
1.1.3 Krizové situace následkem terorismu	16
1.1.4 Nástroje pro zvládání terorismu	17
1.2 Útoky z 11. září	17
1.2.1 Přímé ekonomické dopady	18
1.2.2 Ekonomické dopady související s očekáváním	20
1.2.3 Dopady na produktivitu práce a výkonnost ekonomiky	23
1.2.4 Regulační opatření	24
1.2.5 Další principy z ekonomické praxe, uplatňující se v terorismu u teroristické organizace podílející se na útoku	25
1.2.6 Relativně malé ekonomické dopady na ekonomiku?	26
1.3 Možnosti iniciování terorismu v ČR	27
1.4 Zhodnocení dosavadních zkušeností a predikce	28
2 Kyberútok	29
2.1 Obecná charakteristika hrozby – možnosti krizového managementu při eliminaci	29
2.1.1 Krizový management na vrcholové úrovni řízení	30
2.1.2 Krizový management na střední úrovni řízení	30
2.1.3 Úloha IT managementu při zvládání kybernetického útoku	31
2.2 Typy hrozeb, jednotlivé případy	33
2.3 DDoS	34
2.3.1 Podstata útoku	34
2.3.2 Případ Gruzie	35
2.3.3 Opatření při hrozbě DDoS	36
2.4 Malware	37
2.4.1 Podstata útoku	37
2.4.2 Případ Stuxnet	38

2.4.3	Opatření při hrozbě malware.	39
2.5	Hacking	39
2.5.1	Podstata útoku	39
2.5.2	Případ HBGary	40
2.5.3	Opatření při hrozbě hackingu	41
2.6	Legislativní a institucionální rámec v ČR.	43
2.7	Zhodnocení dosavadních zkušeností a predikce	44
3	Etnické nepokoje.	45
3.1	Obecná charakteristika etnických nepokojů	45
3.2	Nástroje k eliminaci etnických nepokojů	46
3.3	Interetnické nepokoje z hlediska krizového řízení ve světě	47
3.3.1	USA – Los Angeles 1992	47
3.3.2	Východní Slovensko 2004	50
3.3.3	Francie – Paříž 2005	52
3.3.4	Oldham 2001.	55
3.4	Interetnické nepokoje z hlediska krizového řízení v České republice	58
3.5	Zhodnocení dosavadních zkušeností a predikce	62
II. DÍL KRIZOVÝ MANAGEMENT VZTAHUJÍCÍ SE K NEINTENCIONÁLNÍM HROZBÁM ANTROPOGENNÍHO PŮVODU		63
4	Energetický blackout.	65
4.1	Blackout – charakteristika hrozby.	65
4.2	Možné příčiny blackoutu.	66
4.3	Základní modely současných problémů	67
4.4	Blackoutys – případové studie krizového managementu ze zahraničí	68
4.4.1	Severovýchodní blackout, Kanada a USA, srpen 2003	69
4.4.2	Blackout v Itálii a Švýcarsku, září 2003	70
4.5	Blackouty a Česká republika.	71
4.5.1	Legislativní rámec pro zvládnutí hrozby v České republice	72
4.5.2	Další možnosti a opatření pro zvládnutí hrozby v České republice	73
4.6	Zhodnocení dosavadní situace a predikce.	74
5	Radiační havárie	77
5.1	Charakteristika hrozby	77
5.1.1	Eliminace ohrožení radiační havárií na národní a mezinárodní úrovni.	78
5.1.2	Riziko nehody atomové elektrárny	81
5.2	Příklady vzniku a zvládnutí radiačních havárií v zahraničí	83
5.2.1	Havárie jaderné elektrárny Černobyl	83
5.2.2	Havárie jaderné elektrárny Fukušima Daiiči.	87
5.3	Radiační havárie v ČR – hrozby, systém ochrany.	94

5.3.1	Hrozby	94
5.3.2	System ochrany – krizové řízení (podrobně Rektořík 2004)	95
5.4	Zhodnocení dosavadní situace a predikce	98
6	Únik nebezpečných látek z ilegálních skládek a skladů ilegálního odpadu	101
6.1	Obecná charakteristika hrozby	101
6.1.1	Černé (ilegální) skládky	101
6.1.2	Řešení situace úniku nebezpečných látek z ilegálních skládek dle platné právní úpravy	103
6.2	Itálie	105
6.3	Modelový příklad ČR	106
6.3.1	Popis situace	106
6.3.2	Představení hrozby	106
6.3.3	Postup složek IZS	106
6.3.4	Zhodnocení řešení situace	109
6.4	Zhodnocení a predikce hrozby	111
7	Narušení hrází vodohospodářských děl	113
7.1	Vodní dílo	113
7.1.1	Technickobezpečnostní dohled nad vodními díly	114
7.2	Zvláštní povodeň	117
7.3	Protržení přehrady na jezeře Delhi	119
7.3.1	Přehrada Delhi: historie a příčiny mimořádné události	119
7.3.2	Průběh mimořádné události a krizové řízení	120
7.3.3	Kritika řešení krizové situace na přehradě Delhi	121
7.4	Řešení krizové situace v ČR	123
7.4.1	Vznik krizové situace	123
7.4.2	Varování a evakuace při zvláštní povodni	124
7.4.3	Obnova území zasaženého zvláštní povodní	127
7.5	Povodňové plány	127
7.5.1	Plán ochrany území pod vodním dílem před zvláštní povodní	127
7.6	Zkušenosti a predikce	128
III. DÍL KRIZOVÝ MANAGEMENT VZTAHUJÍCÍ SE K HROZBÁM PŘÍRODNÍHO PŮVODU		129
8	Epizootie	131
8.1	Charakteristika hrozby	131
8.1.1	System ochrany před nebezpečnými nákazami zvířat a jejich přenosem v ČR	131
8.1.2	Konkrétní příklad epizootie – slintavka a kulhavka	135
8.2	Příklady krizové situace v zahraničí: Velká Británie, 2001	137
8.2.1	Původ a šíření nákazy	137

8.2.2	Nedostatky v přístupu Velké Británie a možná poučení pro příští řešení dané krizové situace	137
8.2.3	Ekonomické důsledky	139
8.3	Možný výskyt SLAK a možnosti jejího řešení v ČR	140
8.3.1	Možná opatření pro tlumení nákazy SLAK v případě jejího výskytu na území ČR	140
8.3.2	Preventivní opatření	142
8.4	Zhodnocení zkušeností a predikce možného vývoje.	144
9	Sucho.	147
9.1	Obecná charakteristika hrozby „sucha“	147
9.1.1	Přístup k pojetí sucha v Evropě.	148
9.2	Příklad řešení problému sucha v zahraničí	150
9.2.1	Sucho v Africe.	150
9.2.2	Sucho v USA.	151
9.2.3	Sucho v Indii	152
9.3	Hrozba sucha a možnosti její eliminace v ČR	154
9.4	Zhodnocení dosavadních zkušeností a predikce	156
10	Povodně velkého rozsahu	157
10.1	Charakteristika hrozby a možnosti povodňového managementu při eliminaci krize	158
10.2	Klasifikace povodňových škod	160
10.3	Příklad povodňového managementu ve Slovenské republice	165
10.4	Povodně v ČR	167
10.5	Průběh povodní v srpnu 2010 v Libereckém a Ústeckém kraji	169
10.6	Zhodnocení dosavadních zkušeností a predikce možného vývoje	173
11	Využití nevládních neziskových organizací na příkladu zvládnání povodní	175
11.1	Obecná charakteristika NNO při řešení následků povodní.	175
11.2	NNO v oblasti řešení povodní v zahraničí	176
11.2.1	USA.	177
11.2.2	Bangladéš	177
11.2.3	Severní Korea	178
11.2.4	Pákistán	178
11.2.5	Senegal	178
11.2.6	Ostatní africké země	178
11.2.7	Rizika a příležitosti plynoucí ze zahraničních příležitostí	179
11.3	NNO v oblasti řešení povodní v ČR	180
11.3.1	NNO v oblasti řešení povodní v ČR – vývoj	180
11.3.2	Povodeň srpen 2010	182
11.4	Zhodnocení dosavadních zkušeností a predikce	189

ZÁVĚR	191
LITERATURA.....	193
SUMMARY.....	217
PŘÍLOHY	219
SEZNAM ZKRATEK	225
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, SCHÉMAT A TABULEK	229
REJSTŘÍK.....	231
Odborné profily členů autorského kolektivu	235

ÚVOD

Zajištění bezpečnosti občanů prostřednictvím krizového managementu je významným segmentem veřejných politik a také součástí veřejných služeb. Jde přitom o specifickou veřejnou službu, která je – na rozdíl od jiných veřejných služeb jako je zdravotnictví, školství, sociální zabezpečení apod. – obtížněji standartizovatelná, vzhledem ke kategoriím nahodilosti a pravděpodobnosti, které souvisejí s možnými hrozbami a riziky. To ovšem neznamená, že by krizový management neměl respektovat omezenost zdrojů, kontext současné restriktce veřejných financí a v řadě případů geopolitický rozměr a nadnárodní charakter generovaných událostí.

Proto v současném výzkumu bezpečnosti a jejích ekonomických konsekvencí hraje důležitou roli problematika krizového managementu. K tomuto tématu bylo ve světové i v české psané literatuře zpracováno v posledních letech množství kvalitních publikací, v nichž jsou obsaženy důležité teoretické, koncepční i empirické poznatky (Antušák 2009, Horák 2011, Procházková 2006, Rektoušek a kol. 2004, Vaníček a kol. 2006, Víšek 2000). Ve vztahu k České republice však doposud chyběla monografie, v níž by byly podrobně analyzovány případové studie krizového managementu ve vazbě na různé druhy bezpečnostních hrozeb.

Vzhledem k této skutečnosti se kolektiv autorů z Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity a z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity rozhodl přistoupit k sepsání knihy, která by uvedený deficit napravila. Byly zpracovány studie, které se věnují reakcím krizového managementu na iniciaci intencionálních hrozeb antropogenního původu, neintencionálních hrozeb antropogenního původu a hrozeb přírodního původu. U každého z druhů hrozeb byly vybrány a publikačně zpracovány důležité konkrétní hrozby, které se dotýkají bezpečnosti ČR.

Na zpracování publikace se podíleli jak výzkumní pracovníci a pedagogové Masarykovy univerzity, tak i studenti a studentky doktorského a magisterského studia. Publikace tedy přispívá k celkové provázanosti studia a vědecké práce na obou podílejících se fakultách Masarykovy univerzity. Z hlediska vědeckého přístupu byly zvoleny případové studie, zpracované především s využitím deskripce, modelování a prediktivních metod a přístupů.

Monografický charakter publikace neznamená, že by kniha nebyla edukačně využitelná. Naopak, tím že rozebírá historické a zahraniční zkušenosti v synergii s predikcí krizového managementu v podmínkách fiskálních omezení a v rámci mezinárodních a zvláště evropských souvislostí, přináší poznatkovou bázi vhodnou nejen pro praxi profesionálních pracovníků v oblasti krizového řízení a pro odborníky z bezpečnostní komunity, ale i pro úředníky státní správy a úředníky územních samosprávných celků, kteří se v té či oné míře podílejí na řešení mimořádných událostí a krizových situací. Současně je nanejvýš potřebná pro výuku specializovaných vysokoškolských kursů a oborů, případně také studentů regionálního školství v duchu požadavků vlády a MŠMT ČR na zvýšení odbornosti pedagogů v tématicke ochrany obyvatelstva. Posloužit může i zastupitelům všech stupňů, žurnalistům a dalším zájemcům z veřejné i soukromé sféry, včetně nestátních neziskových organizací, které stále více vstupují do dané problematiky.

Kapitoly od autorů a autorek z ESF MU byly napsány v rámci projektu specifického výzkumu č. MUNI/A/0983/2011 „Hodnocení kvality veřejných politik v kontextu restriktivních omezení veřejných financí“, kapitoly z FSS MU pak v rámci projektu Metody predikce dlouhodobého geopolitického vývoje střední Evropy (VF20102015005), který je poskytován Ministerstvem vnitra České republiky v rámci programu Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015.